

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joi și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 5 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47.
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 30.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de domd'ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garoné — și timbru de 80 cr.
pentru fie-care publicare.

Prenumeratiune nouă

la

„Telegraful Român“

care apare de trei ori pe săptămână, deschidem pe anul 1887, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedé în fruntea foaiei.

Dani de prenumerațiune se trimít mai cu înlesnire pelândú assignațiuni postale (Posta utahény — Post-Anweisung.) Numele prenumeraului, al comunei, unde se află cu domiciliul, și eventual al poștei ultime se fie scrise bine, ca să se poată ceti.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament s'a sfârșit cu ultima Decembre 1886, să-și înnoiască abonamentul, pentrucă altfel espeditura va fi silită a sista espederea foaiei*).

Editura „Telegraful Român“ în Sibiu.

* O înlesnire foarte mare în espeditiune se face prin lipirea unei fișii de adresă dela abonamentul ultim.

Sibiu, 23 Ianuarie.

Nu suferé indoiială, că statul este chemat să dea ajutoriu material și moral reuniunilor, cari înființate sub scutul legilor, au chemarea a lăfi cultura în popor, a lărgi cercul cunoscînțelor reale până în cel mai inferior grad al populațiunei, și a face să dispară și umbra neînțelegerilor dintre cetățeni. Pe când premitem aceasta, pretindem, ca scutul statului deopotrivă să ocrotească pe toate reuniunile culturale în ninsințele lor spre desvoltare. Numai așa statul își va împlini misiunea sa civilizătoare, numai așa se va putea ține sănătosul echilibru între diferitele popoare din stat, numai așa se va ajunge la fericea statului, căci în acel cas ferice vor fi și popoarele, a cărora îngrijire trebuie să formeze chemarea de căpetenie a statului.

Nu suferé indoiială, că asemenea reuniuni cu pretensiuni și titluri mărete, trebuie să urmărească în faptă scopurile, pentru cari s'au înființat, și să evite ori ce lucru, prin care ar provoca suspiciune, că scopurile urmărite de ele lovesc în legatele aspirațiuni și ninsințe ale majorității cetățenilor. Când se va da la iveală însă, că separatismul acestor reuniuni provoacă nedumeriri, periclită interese legale, atunci statul are datornița, să întrevină și să sisteze activitatea reuniunii de vrașă.

Avem în ochi și de astădată reuniunea din Cluș.

Matadorii ei ne spun, că ea are de țintă re-maghiarisarea ungrilor, cari în decursul veacului adorând servilismul, — în care a fost ținut românii până la anul epocal al libertății — și învidiând condițiunile de viață provenite din această idilică stare a lui, s'au făcut români. Ne mai spun și aceea, că ținta acestei reuniuni este îndreptată prin mijloace culturale spre completa maghiarisare a Ardealului, căci statul acesta numai atunci este asigurat în fața nestatorniciei veacurilor, dacă toată suflarea de aici în sensul patriotismului modern va fi o tarmă și un păstoriu.

În urma enunțațiunilor făcute în această direcțiune era chemarea procurorului de stat, să întrevină, și în numele legii să ceară pedepsirea oamenilor, cari lovesc în conștiința, demnitatea și existența a 10 milioane din cetățenii acestui stat și aceasta cu atât mai vârtos, cu cât nu ne vine să credem, că procurorii de stat să fie venit la convingerea, că statul nu mai are lipsă de noi, nu mai are interese ca existența noastră să se conserve pentru a re asigura prin ea existența statului.

Deșeartă este însă credința noastră, pentrucă nu numai, că se tolerează o asemenea reuniune cu tendențe destructive, ci încă i-se dau deosebite favoruri, ca cu atât mai mult să prospereze.

Să aducem cazul concret.

Este lucru sciut, că în Cluș s'a constituit un comitet central al reuniunii de maghiarisare.

În acest comitet central sunt pentru esemplu 60 de membri. Acestia sunt cetățeni cu locuințele în toate părțile Ardealului, care în Brașov, care în Sibiu, care în Ciuc, care în Zam, care în Ciucea, care în vama Oituzului, cu un cuvânt oameni din părțile celei mai estreme. Pentru acești oameni direcțiunea căilor ferate din Budapesta a făcut concesiiu extraordinar încât omului îi stă mîntea în loc. Fie-care membru din acest comitet are concesiu specială, ca cu $\frac{1}{2}$ prețul dela un bilet de clasa a treia să călătorească pe clasa I ori când va voi, în ori ce afacere, pe ori ce linie a căilor ferate în stat.

Nu avem timpul să ne ocupăm cu combinațiuni de cifre, de aceea nu vom norma cu cifre enorme pagubă, ce să face statului prin acest privilegiu ne mai aușit

Voi să constatăm numai cu durere, că statul în loc de a suprima o reuniune, care lovește în conștiința majorității cetățenilor, o împărtașește de atari favoruri.

Și câte reuniuni cu tendințele cele mai nobile și institute culturale și filantropice se susțin numai din mijloacele noastre proprii, ba, încă ni se pun chiar și pedeci la susținerea și înființarea lor!

Revista politică.

Pregătirile pentru o eventuală mobilizare încep a lua și la noi formă tot mai concretă. Diarele din capitale afirmă cu toată positivitarea, că în consiliul de ministrii, ce s'a ținut în 30 Ianuarie sub prezidiul Majestații Sale, s'a decis convocarea deluțiunilor în sesiune extraordinară pe începutul lui Martie, pentru votarea unui credit suplementar, de circa 20 milioane.

„N. Freie Presse“ află dintr'un izvor autentic din Budapesta, că afară de acest credit, mai e vorba de două credite, tot de aceasta natură; și adică un credit pentru înarmarea glogaților, și un credit ce privește numai armata teritorială din Austria.

Foile guvernamentale au și început să cânte isonul în direcțiunea aceasta, făcând apel la simțimintele patriotice ale cetățenilor. Reenose și ele situațiunea cea grea financiară a țării, dar, când e vorba de existența țării, nici o jertfă nu poate fi prea mare, pentru că altfel pregătirile, ce se fac de decenii ar deveni zădărnice.

Tot în aceasta direcțiune s'a declarat, și ministrul president al Tisza în zilele din urmă în parlament, accentuând, că rapoartele staturilor se complică pe și ce merge, și situațiunea devine din ce în ce tot mai grea și până când toate statele fac dispozițiuni de precauțiune, este evident, că nici noi nu putem sta cu mâinile în sin. Așadar după declarațiunile dlui ministru, aceste milioane, ce ni se mai cer ar fi numai pentru a se lua dispozițiunile de precauțiune alături de alte state, ce va fi însă în cas, când ar erupe rebelul? aceasta întrebare rămâne încă nedeslegată.

Scirea despre visita regelui Milan, ce intențiunează a o face regelui României capătă o formă tot mai verosimilă, și foile din România îi dau o importanță politică, având de scop aceasta vizită, a se stabilii o acțiune comună între împregiurările aceste nesigure.

Cestiunea bulgară se află încă tot în stadiul nedeslegării, foile ruse, când iau ton mai pacinic, când mai resolut în aceasta cestiune, ear noi putem să conchidem, că din partea Rusiei la multă generositate nu ne putem accepta. Mai curând putem să ne acceptăm la o capitulare a bulgarilor, numai ca

FOIȚA.

Visul lui Petru.

— Poveste de iunior —

Ci că a fost odată ca nici odată, că de n'ar fi nu s'ar povestit, că doar nici eu nu's de când povestile, ci mai încoace cu vre o 2—3 zile, ca pe când mama pe mine me făcea, poveștele pe uliță treceau și eu am apucat una să v'o spun Doastră acuma.

A fost în vremile de demult un om, și omul acesta avea trei feciori și o vie. Într'o di de primăvara de dimineață până în sară lucră omul nostru cu feciorii lui la vie și ce-i veni omului în mîntea, că dise cătră feciori.

— Măi copii! În noaptea asta trebuie să dormiți toți trei aici în vie, și dimineață are se-și spună fiecare visul, ce l'a visat, că Ddeu multe atare omenilor în vis: doar vi s'a arăta și voue ceva.

Feciorii făcură după porunca tatălui lor; ear dimineață îi chemă tatăl lor la sine și întrebă pe fiecare, că ce a visat?

— Eu — dise cel mai mare — am visat, că eram la cules și atăta sumedenie de struguri mai erau în via noastră de nu resbiam cu culesul.

— Eu — dise cel mijlociu — am visat, că am săpat via adînc și am aflat în pămînt o comoară mare.

— Frumose visuri ai avut dragii mei — dise bătrânul — de ar da Ddeu să se împlinească: dar tu ce ai visat Petre? întrebă pe fiul seu cel mai mic, care se cam odia să și spună visul.

— Visul meu nu-i de nasul teu! — respunse Petru.

— Ce ți ci mîi?

— Visul meu nu-i de nasul teu!

— Auși aci! Da cum îndrănesci tu să ți ci ast fel de vorbe cătră tatăl teu? spune ce ai visat!

— Visul meu nu-i de nasul teu!

— Așa!? Stai tu că ți oi arăta eu ție, cu cine vorbesci? dise bătrânul și se mânia foc pe Petru, de era aci să l'a hop!

— Ce să faci, ce să dregă omul nostru, ca să afe ce a visat Petru? Nici cu bine nici cu reu nu poate scoate din el altă vorbă decăt; „Visul meu nu-i de nasul teu!“

— Măi! ce o fi și asta!? își dise bătrânul și nici una și nici alta se duce la judecatori și spune acolo, că ce a pățit el cu Petru și că el nu poate suferi astfel de lucru și roagă pe domnul judecător, să întrevină și el pe Petru că ce a visat, și că de ce nu vrea să spună tată-seu ce a visat? și Petru fu chemat la judecată.

— Măi, ce ai visat tu de nu vrei să spuni tatălui teu? întrebă judecătorul.

— Visul meu nu-i de nasul teu!

— Ce ți ci mîi?

— Visul meu nu-i de nasul teu!

— Așa!? Cum îndrănesci tu se-mi vorbesci mie astfel? Spune măi, ce ai visat, că de unde nu va fi reu de tine.

— Visul meu nu-i de nasul teu! —

Judecătorul se mânia foc pe Petru și porunci să l' închidă în temnița și scrise la judecatoriă cea mai mare, că eacă, ce a pățit cu Petru și că să chemă pe Petru acolo să l' întrebă și să l' judece pentrucă a vătămăt judecatoriă. Dar și aci tot așa o pățiră cu Petru, căci el nu respundea alta decăt, că „visul meu nu-i de nasul teu“.

Vestea lui Petru se lășie în toată țeara și ajunse până la urechile împăratului Verde, care doria să cunoască și el pe Petru, dar mai ales vrea să scie, ce a visat Petru, de nu vrea să spue nimărui? Porunci deci să aducă pe Petru înaintea lui, creșdînd, că va isbuti să afe, ce a visat.

— Tu esci Petru cel vestit, care nu vrea să spună nimărui, ce a visat? — îl întrebă împăratul Verde — gîndesce, că acum esci înaintea împăratului Verde, și spune, ce ai visat?

— Visul meu nu-i de nasul teu!

să iasă odată din această stare agitată; cel puțin la utare concluziune ne aduce „Correspondența Politică”, care află dintr-un isvor competent din Sofia că:

Regenta, deși după principiile constituționale minoritățile sunt excluse dela guvern, spre a-și manifesta față cu marile puteri zelul de a termina criza, a răspuns marelui vizir, că se învoiese cu formarea unui guvern mișt cu opoziție. Regenta e dispusă a lua un regent și doi miniștri din opoziție, îndată ce Poarta va fi propus guvernului în mod oficial pe un candidat acceptibil la tronul principatului. Celelalte cereri ale lui Zankoff, respinse de marele vizir, n'au fost permise nici de regenta. Prin aceste concesiuni guvernul crede a fi rămas fidel programelor sale primitive.

Din Rusia telegramele mai nouă ne aduc știrile, că un ucaș al Țarului oprește exportul de cai.

Din senatul României.

Am petrecut cu atențiune dela început dezvoltarea apucăturilor proselitistice, ce au început a prinde rădăcini și între românii din regatul României, și am înregistrat toate evenimentele urmate în această direcțiune, pentru aceea și de astădată publicăm interpelețiunile lui profesor dela universitatea din Iași George M. Ruzescu, ce o a făcut în ședința senatului din 14 Ianuarie a. c. precum și discușiunea urmată la aceasta interpelețiune, care sună astfel:

„Subsemnatul, senator al col. II de Iași în dubla mea calitate de mandatar al națiunii române, și de fiu al bisericii crescine ortodoxe de răsărit, considerând, pe de o parte, congregațiunile religioase streine, ce există și funcționează pe teritoriul României cu caracterul de persoană morală:

considerând pe de altă parte, atitudinea și titlul de „arhiepiscop latin al arhidiocesei de Bucuresci”, ce îl dă prelatul catolic monseniorele Iosif Palma:

Am onoare a interpela pe președintele consiliului de miniștri și ministru de interne, cum și pe dl ministru de culte și instrucțiune publică, ca să binevoiască a explica reprezentațiunile naționale:

1. Care sunt principiile, de cari se conduce puterea executivă în tot, ce concernă existența și funcționarea în regatul României a deosebitelor congregațiuni religioase și a persoanelor morale create în și în țară streină și de către o lege streină.

2. Cum înțelege și cum consideră guvernul M. S. Regelui Carol, cartea pastorală a prelatului catolic Iosif Palma, membru din congregațiunea S. Cruci și a patimei-domnului nostru Isus Christos, când densul se titluiese în inima chiri a regatului României „Prin grația Sântului Scaun apostolic, arhiepiscop latin al arhidiocesei din Bucuresci”

3. Care este legea pozitivă, canonul bisericesc recunoscut de legea pozitivă, sau tratat internațional care-l autorizează pe prelatul catolic, ce pe chiar teritoriul României — unde, după constituțiune, religioasa crescină ortodoxă de răsărit, este religioasa dominantă, — să-și dea titlul de „arhiepiscop al arhidiocesei de Bucuresci”, și dacă noua această geografie eclesiastică a prelatului catolic, o recunoașce guvernul ortodox răsăritean al M. S. Regelui Carol.

La aceasta interpeleare la 17 Ianuarie a făcut dl Mărzescu următoarea motivare:

„Oratorul stabilește mai întâiu, că o persoană morală nu există ca atare, de cât în statul, unde este recunoscută de legi.

O asociațiune, nu poate fi o persoană morală, de cât numai, dacă legea o recunoașce, și aceea lege trebuie a fi aceea a suveranității noastre constituționale.

În această condițiune află asociațiunile religioase, congregațiunile streine.

La Iași există o școală germană evanghelică. Ministrul însărcinează pe rectorul universității de Iași să-și trimită detaliu asupra acelei școli. Dar școala este sub direcțiunea directă a consuliului general german și acesta, drept răspuns cererilor rectorului, trimite un secretar al seu, care ține că: se vor da detaliu, „dar în mod particular, căci școala este sub patronajul M. S. împăratului Germaniei și ca prin urmare, autoritățile române nu au nimic de inspectat la ea (Mare emoțiune.)

Am fost mai departe, după oratorul, și am aflat, că aceea școală este sub supravegherea religioasă a consistoriului din Berlin.

Me întreb. Oare micul regat român nu are atât drept la respectul legilor și naționalității sale ca marele imperiu german? (Aplause.)

În 1881 guvernul a făcut un proiect de lege foarte sever pentru congregațiunile religioase și asociațiunile streine, unde le mărginea până și dreptul de a stabili în țară fundațiunea lor principală.

Foarte bine. Dar de ce n'au pus la ordinea zilei a camerilor aceasta lege necesară? De ce? Convențiunea consulară cu Germania ne răspunde; ea ține: nici o schimbare nu va fi făcută în starea actuală a comunităților religioase.

Iată răspunsul, domnilor. (Emoțiune, mișcare, murmure.)

Oratorul trece la cestiunea arhiepiscopului latin Iosif Palma.

Să-l întrebăm pe monseniorele Palma: Unde este? — În țara românească. — Cine dăvine aceasta țară, guvernul sau papa de la Roma? Și dacă papa de la Roma nu are nici un drept în această țară, cum de face dintr'ansa o arhidiocesis? În ce lege se găsește aceasta? Legea noastră religioasă împarte țara în mai multe eparhii, dar nu în arhidiocesis. Prin urmare cum se titluiese monseniorele Palma, prin grația sf. scaun de la Roma, arhiepiscop latin al arhidiocesei de Bucuresci?

Canoanele ecumenice ține, că un episcop nu poate oficia în alta eparhie de cât în a sa fără voia șefului bisericii lui.

Dar canoanele sunt aceleași ale noastre și ale papei de la Roma. Prin urmare papa a călcat canoanele, când a trimis la Bucuresci un episcop fără autorizațiunea metropolitului român.

Dar episcopul latin revendică încă supremația religioasă a papei în țara noastră.

Acum întreb banca prelaților: ecistea vre-o lege, care se dă episcopului latin titlul, ce și atribuie.

J. P. S. S. metropolitului primat. Nu (Mișcare.)

D. Mărzescu. Cu toate acestea Sântia Ta vede, că episcopul funcționează.

Să se spun eu, cum a obținut acest titlu.

Oratorul ceteșce o scrisoare din 1879 adresată de E. Sa Ignat Paoli către ministrul afacerilor streine, în care li cere permisiunea de a lua titlul, ce poartă astăzi Iosif Palma.

Ministrul afacerilor streine referă la ministrul de culte; întreabă pe metropolit și primește răspunsul ca *singur Sinodul poate da acest drept.*

Atunci ministrul, în loc d'a convoca sinodul, face un jurnal, pe care li icsălește consiliul de miniștri și prin care li da episcopului latin dreptul cerut.

Apoi jurnalul se pune la arhivă și nimeni nu știe nimic.

Și astăzi, prea sânti părinți, trebuie să viu ca fiul lepădat al bisericii, să me lupt pentru prerogativele voastre, pentru drepturile sante ale religiunii noastre naționale. (Aplause prelungite.)

Oratorul arată apoi, că scopul papei de la Roma este să-și stabilească autoritatea asupra tuturor bisericilor, căci se crede imaginea lui Isus Christos.

În urma acestei motivări a dat unele deslușiri atât ministrul de culte, cât și ministrul președinte, cari însă nu se pot califica de satisfăcătoare, cu toate acestea majoritatea a votat pentru a se trece la ordinea zilei preste aceasta interpeleare. Și lucru mai regretabil e, că chiar și câțiva episcopi a votat cu majoritatea, ear unii s'au abținut dela vot.

Istoriografia asupra românilor.

(Încheiere.)

În anul 1883 apăru după aceea opul al doilea al lui Hunfalvy: „Românii și năsuțele lor”, în care autorul se luptă pentru teoria lui Roessler, fără a aduce nouă dovezi, și supune unei critice aspre istoriografia română.

Acum apăru pe scena luptei și profesorul istoriei române la universitatea din Iași, dl Xenopol, cu „Teoria lui Roessler”. Pe baza dovezilor aduse de Jung și Pic precum și a dovezilor nouă, afirmă dl Xenopol continuitatea elementului român în Dacia. Argumentele lui proprii sunt luate în cea mai mare parte din nomenclatura topografică: în care sunt specificate nu numai nume singulare române de locuri din timpul roman, ci se adună și dovezi pe baza chartei statului maior austriac, că nomenclatura munților din Transilvania de mează și apuseană e precumpnitore română. De aci rezultă vechitarea românilor în munții acesti munții. Din apas urmă și, cum ne dovedesc izvoarele istorice, colonizarea Moldovei și României răsăritene cu românii la înființarea principatelor române.

Cercetările aceste ale dlui Xenopol fură în urtend supuse unei convorbiri critice detaliate de către Dr. Onciul în „Convorbirile Literare”, Bucuresci 1885, anul XIX, Nr. 1-7. Onciul încearcă aici rezolvarea chestiei prin ipoteza unei imigrări din mează și apuseană în secolul al 7-lea în decursul colonizării slave și bulgare în peninsula balcanică și ca urmare a acestei emigrări. Ipoteza aceasta o sprijinește pe documente din limba și religia românilor, cum și pe o comunicare istorică (Acta S. Demetrii), care permite a cunoșce o împingere a populațiunii române din provincile du-nărene ale peninsulei balcanice, atât spre mează-noapte, cât și spre mează-și prin slavii și bulgarii imigrați. Continuitatea resturilor romane în Dacia până la restimpul acesta amintit, o probează Onciul — în concordanță cu Xenopol — pe baza numelor topografice, care s'au conservat din anticietate, cum și pe baza tradițiunilor.

Întări prin mulțimea din mează și a supraviețuit elementul roman răsărit în Dacia și prin imigrațiunile popoarelor, punând astfel baza pentru poporul daco-roman. Continuitatea lui o ia Onciul numai pentru partea sudvestică a Daciei, unde fusese colonizațiua romană mai intensă și unde se păstrară și cele mai multe nume topografice din vechime. Până la colonizarea slavo-bulgară în peninsula balcanică formă acesti daco-romani după opinia lui, o unitate națională cu cei din Mesia, de care erau despărțiți numai prin Du-

găci ceva. Petru nu se gândi mult și spuse fetei ca să bage bețele într-un vas mare cu apă; capețele cele groase ale bețelor se vor afunda mai tare decât cele subțiri și așa vor găci ușor. Dar să nu spună împăratului că el a invetăț'o, ci că a visat ea așa. — Mare lui bucuria împăratului, când cercă, după cum spusese fata lui, că a visat, și scăpă astfel de mânia împăratului Roșu.

Nu trecu mult și veni altă solie dela împăratul Roșu, care aduse trei mânzi roșii în pâr, unul ca altul de mare și unul ca altul de gras. Așa tare sēmănu mânzii acestia unul cu altul, încât nu puteai deosebi pe unul de celalalt odată cu capul. Și împăratul Roșu trimise poruncă aspră împăratului Verde, ca să-i spună, care dintre mânzi e mai bătrân și care e mai tânăr, că de unde nu, va fi vai de el și de împărațiua lui!

Împăratul verde adună earăși pe toți înțelepții și invetății din împărațiie, cari se sfătuiră două zile întregi, dar nu putură esli la nici un capăt, că me rog nu era chip și mod de a cunoașce, care mână e mai bătrân și care e mai tânăr.

(Va urma.)

Împăratul Verde se mânia foc pentru vorbele și purtarea lui Petru și neisbutind nici el a scoate din Petru alte vorbe, chemă înaintea sa pe cel mai bun zidar din împărațiie și li ține:

— Veți pe omul acesta? Să-l iai și să-l zidesci într-un zid tare, unde nici aerul, nici lumina soarelui să nu ajungă la el, ca să piară acolo și să fie de pildă la toată lumea.

Zidarul făcu după porunca împăratului.

Uitasem să ve spun, că împăratul Verde avea o fată, după care mulți cărașori își bătuseră capul, dar s'o poată câștiga — nici vorbă! Fata aceasta, cum vădu pe Petru, li veni, par-că nu știu cum pe la inima, căci Petru era ficior de lele, nu nimic. Când auzi ea despre porunca tatălui ei, că adecă să prăpădească pe Petru, se amări foarte, dar nu își perdu nădejdea de a scăpa pe iubitul ei ci își bătea capul ea să aște un mijloc de scăpare.

Zidarul se apucase de lucru și zidise pe Petru până din sus de genunchi. Și ce se veți?! Fata împăratului vine la zidar pe acuns și li aduce un tăler de galbeni noi de noți, de li lauan ochii, uitându-ța la ei și isprăvi treaba cu zidarul așa, că el se făcă loc în zid, ca Petru să poată încăpe bine acolo, apoi să așede o piatră în zid așa ca să se poată lua de acolo, fără ca cineva să poată băga de seamă. Că să veți; ea avea de gând, ca să ducă lui

Petru, acolo în zid, de mâncare și apă, ca să nu moară de foame, până când cine știe, cum li va scăpa de acolo. Și așa a și făcut. Se ducea în toate zilele la zidul, în care era Petru, lua peatra din zid și li da mâncare, apă și ori ce ar fi cerut el, apoi mai sta de vorbă cu el și se ducea iarăși în treble ei. Împăratul nici că se gândia la așa ceva; el credea, că Petru a perit acolo în zid și dela o vreme l'au uitat toți, — nimeni nu își mai aducea aminte de el, afară de fata împăratului.

Întro-ți veni solie la împăratul Verde dela împăratul Roșu, care li aduse trei bețe — tot unul ca unul — și poruncă aspră, ca să găcească în trei zile care e capătul cel gros și care cel subțire al bețelor, că de unde nu, va fi vai de el și de împărațiua lui. Că, să vedeți! Dvoastră, nu era ușor a găci ceea ce cerea împăratul Roșu, căci bețele acelea erau așa făcute, că nu puteai cunoașce odată cu capul, care e capătul cel gros și care e cel subțire. — Împăratul Verde chemă pe toți găcitorii și invetății din împărațiua lui, dar nici unul nu fu în stare să spună, ori să găcească ceva. Împăratul numai știe, ce să facă de necăjiti și amărit ce era, căci numai o țic mai era până la soroc și el nu putea să dea nici un răspuns.

Fata împăratului spusese lui Petru toată întem-plarea cu bețele și că nu se află nime, care să știe

năre, așa, că până la restimpul acesta putea să se facă dezvoltarea egală a limbii române pe amândouă maluri ale rului în unitatea teritorială.

În anul trecut s'a încercat Pic din nou într'un op mai mare: „La costinea română-maghiară” de a întări afirmările lui de mai înainte cu ajutorul argumentelor noue topografice, limbice, mai ales însă etnologice. Atât dacoromânii, cât și macedo-românii formau dintru început un tot comun, până ce se despărțeau prin părăsirea Daciei sub Aurelian în două părți mari. Pe când dacoromânii din Banat, dincolo de Tisa, în partea de mează-și a Ardealului și în România arată urme mari de sânge roman, sunt moldovenii și poate și românii din Maramureș și în partea de mează-noapte a Ardealului, cum și locuitorii Basarabiei cu excepția unei părțicele în Bucovina de origine dacă, sau altfeluș, daci romanizați.

II.

„Aparițiunile noii istoriografii române, desfășurate de cătră Paul Hunfalvy.”

Viena tipografia c. r. de curte Carol Frochaska. 1886. M'am încercat în partea primă, de a desfășura ceterorului dezvoltarea literară a costeluii române, căci stau în legătură strânsă cu apariția cea mai nouă pe terenul acesta, adică cu opul amintit al lui Paul Hunfalvy, ce va fi tractat în partea aceasta.

Autorul critică în el — cum arată titlul opului — metoda istoriografiei române relativ la originea și lincoțele românilor în evul mediu, și oferă ceterorului spre a semnifica starea istoriografiei române, în cartea sa „scința tehnică”, care o dă istoria adevărată, ca să poată judeca el singur, ori de-i mară, care o aduce pe piața literară cioromânească, o istorie critică, al cărei scop adevărat este adevărul obiectiv, sau că cioromânească la lucrul sau are mai mult, înaintea sa agitația politică.

Din punctul ăsta de vedere tractează autorul productul cel mai nou literar al lui Xenopol: „Une énigme historique. Les Roumans au Moyen-Age. Paris 1886”; al lui Densușian în limba română sub titlul: „Revoluțiunea lui Horia în Ardeal și Ungaria 1784—1785”; București 1884; cum și broșurele lui aparute la anul 1885 în limba română: „Monumente pentru istoria țării Făgăraș.”

Afară de acestea se mai interesează autorul de opurile istoriografilor mai vechi români, așa de Maior („Din scrierile lui Petru Maior,” nou editat 1883 tom. I). Și încă și Bălcescu. „Opinia generală română a istoriei române” după Bălcescu, la care se pot înșira ideile lui P. Maior.

Cearta întreagă se învertesc asupra teoriei puse de Hunfalvy, „că romanismul a dispărut tot așa în Ardeal și provinciile megieșe ca în Britania, în Vindclia, Noricum, Panonia, în lanțul Dalmației etc. și că prin aceasta poporul valahic sau român de astăzi în Transilvania și provinciile megieșe nu s'au nici într'o legătură de descendență sau romanicea cea dispărută.” Contra opiniei acesteia se îndreaptă — ce și Hunfalvy singur concede — istoriografii români nu fără scință și Xenopol dă în prefața opului se amintit, că fiindcă românii ca descendenții colonilor acclora romane, cari veniseră sub Traian în Dacia și astăzi încă locuiesc în această țară a părinților sei, este cu totul natural de a dăce, că ei îndeobace, nici când nu o părăsesc. Românii din Ardeal și dintr'o parte a Ungariei, „cari formează aici maioritatea poporațiunii, trăit-au aci până în timpul din urmă în sclăvia cea mai mare și n'au nici astăzi toate libertățile. Românii cred, că prin subjugătorii lor, — maghiarii, scui și germani — au fost umiliți la sclăvia aceasta și cer în numele dreptului istoric ca locuitorii cei mai vechi ai țării, o alta tractare.”

Hunfalvy demonștră apoi scurt opinia istoriei române a lui Bălcescu și Petru Maior. După primul, ajunșeră coloniștii români în Ardeal la o cultură înaltă, și deși se retraseră înaintea goșilor în munți, avuseră totuși o influință civilizătoare asupra domnilor sei barbari.

După ce se organiză românii în state dincoace de Dunăre, fură ei în urmă învinși de cătră unguri, după lupte mari și deveniseră aliații lor. După opinia lui Petru Maior trăiră în pace coloniștii români atât cu goșii cât și mai târziu cu Hunii și după ce părăsiră avarii Dacia deveniră ei stăpânitorii țării acestia (Ardeal). Românii primară apoi pe unguri în țară — nu ca învinși, ci în urma unei învolvi libere politice. Mai idealistă e opinia lui Maior, — cărcia însă — nu urmează Xenopol — asupra originii poporului român, Hunfalvy o descrie cu următoarele cuvinte: „Maior lasă pe toți daci exterminați și pe coloniștii romani, venind cu femei și copii în țara deșartă ce o împloră dela Tisa până la Marea-Neagră și dela Carpații nordici până la Dunăre și unde ei duseră cu totul neamestecați cu barbarii o viață curată română. Aurelian a scos legiunile din această provincie mare și frumoasă, s'au și dus coloniștii din Dacia-Traiană în Mesia; și frumoasă, s'au și dus coloniștii din Dacia-Traiană în Mesia; dar numai inimici românilor cred, că toți coloniștii români s'au scos și numai invidia lasă, să creadă pe acești inimici, că românii de astăzi dincoace de Dunăre au venit cu secolii mai târziu din alte provincii în țara lor de astăzi.” Contra acesteia opinează Hunfalvy, rădîmându-se pe disa lui Mommesen, după care s'au colonizat Dacia de Traian cu poporațiune scoasă din Dalmația și Asia-mică, că poporațiunea de origine română, astăzi a Ardealului, care intrădever este de origine română, s'au înșevorec din coloniștii Traiani. Contra argumentării acesteia a lui Hunfalvy se poate de sigur obiecta, că a de-

constatat, că coloniștii romani fie ei veniți din Asia mică sau din Dalmația, ori că au venit deja cu limba română, sau că se romaniză în urmă; dacă așadar originea latină a românilor de astăzi din Ardeal e cauza unică, de ce nu pot fi ei urmașii coloniștilor vechi romani din Asia-mică și Dalmația și amestecată cu poporațiunea indigenă, e cel puțin neconvingător.

Autorul opului acestuia reprezintă în desfășurarea sa opinia lui Bălcescu și celorlalți scriitorii români, după cari poporațiunea română des se suise în munți și de aci înapoi la văi, ca să scape de barbari, și să păstrat romanitatea sa, ca o obiectivă deșertată motivând, că atuncia n'a fost nici când o vreme, în care se nu fi domnit barbarii în văi, și că în muntii, care încingură Ardealul, au locuit barbarii, cari se schimbă neconținut. Deși nu se poate obiecta nimica contra părții prime a opiniei autorului, totuși nu se poate aproba partea a doua a ei: căci barbarii, cari au venit din văi, vor fi preferat totdeauna văile munților și nimenea nu ne contestă, că ar fi locuit ei în munți.

În despărțitura a cincina a cercetărilor sale critice se înceacă autorul de a desaproba opinia lui Xenopol asupra vechimei românilor în Ardeal, care o dovedește prin numărul lor cel mare, prin diferența lor de românii de Sud, „Nebelungenlied” și prin scrii istoriei. Pentru scopul acesta induce el un document al regelui (Andrieu III, din anul 1293, care dăce, că „toți români, cari s'au afă pe moșile nobililor sau a altora, sunt de a se strămuta pe moșia regală Székes, și de s'ar întâmpla asta și cu forța.” Din acest document deduce Hunfalvy, că numărul românilor ar fi fost prea mic pela anul 1293, că s'au putut așa de într'o moșie regală.

Silogismul acesta pare a fi îndrășnet, căci în documentul acesta e vorba numai de românii, ce trăiau pe moșile nobililor, cari au fost supuși regali, și nu de toți românii ardeleni. Românii în Ungaria și Ardeal locuit-au dintru început numai pe moșii regale; părăsind ei acesteia spre a se așa pe moșile nobilime, perdu fecut veniturile sale și pentru aceea porunci regele ca să-i aducă cu forța pela moșile sale.

Arătând Xenopol mai departe — cum s'au amintit — un loc din „Nebelungenlied” ca mărturie pentru românii din Nord, citează Hunfalvy cu ocazia desfășurării critice a acestui punct locul respectiv după traducerea lui Lachmann în cartea sa, pe când Lachmann n'a făcut nici o traducere a lui „Nebelungenlied.”

Cu ocaziunea aceasta vreau să ating încă o eroare cronologică al lui Hunfalvy: el ține pe regele ungar Béla III (1147—1196) de contemporanul regelui româno-bulgar Kaloiian sau Ioanșii (1197—1207), dăcând: regele ungar Béla III îl ținu de usurpator și ocupa o parte a teritoriului seu. Și cele multe simtelor contra limbii și ortografiei române, cari le comite autorul, conturbă dăcând: „dacinile” în loc de „datinele”, de „una sanze” în loc de „un șange”, „nepocinca” în loc de „neputința” ș. a.

Într'un alt capitol combate autorul opinia lui Bălcescu asupra dominațiilor pretinse a voevodilor moldoveni și muntenii asupra unor părți a Ardealului, legătura imaginată a Ardealului, Moldovii și Valahiei și tractează în urmă la finea cărții deja amintită a lui Pic: „La cestia română-ungară 1885,” supunând deducțiunile etnologice ale acestuia unei critice aspre.

Cartea lui Hunfalvy e scrisă interesant și ne face cunoscută o parte mare a istoriografiei române; critică unele extravaganțe ale ei, urmărește mai mult însă scopul, de a descoperi numai umbrele, prin ce se cunoaște, tendința de a discredita în ochii publicului puțin cunoscut istoriografia română. Era de acceptat, ca autorul să fi scris în cartea sa și despre părțile cele bune ale istoriografiei române.

Din public. *)

Declarațiune.

Comitetul constituit pentru arangiarea balului anunțat la 17 Februarie, aflând, că „Reuniunea femeilor române din Arad și provincia” ca atare nu arangiază bal în carnaval, s'a simțit motivat a aranga însuși pe propriul seu risc balul tradițional românesc în favorul acelei reuniuni.

Aporciful „avis” despre balul proiectat pe „April,” ce s'au colportat ulterior per abuzum în numele Reuniunii, — care nu va fi declinand delăsimele spriginel ce i-se oferă din partea oame-nilor, cari poartă la inimă cultura femeii române — se poate reduce la manevra unei fracțiuni, ce ținde a paralisa reușita balului deja anunțat.

Astfel, balul anunțat pe 17 Februarie și va ține, ce se aduce la cunoscința onoratalui public spre orientare.

Pentru comitetul arangiator:

Aurel Suciu.

*) Pentru cele publicate sub această rubrică, redacțiunea nu e responsabilă.

Varietați.

* (Posturi de oficeri) pentru gloate, după cum se scrie, se vor designa încă în Februarie. Toți cei obligați la gloate și posed calificățiunea recerută d'au deveni oficeri și pot înainta petițiunile la autoritatea politică cercuală.

* (Denumiri) Maj. Sa s'au îndurat prea grațios a denumi de medici supremi în rezervă pe medicii univ. Frideric Menschendorfer la 97 reg. inf; pe Albin Pop la reg. 62 de inf.

* (Postal) Pentru ocuparea postului de magistru postal în comuna Cuzăplac (Középlak) comitatul Cojoneș, pe lângă contract de oficiant și cautiunea 100 fl. se scrie concurs cu salariu anual de 150 fl. și 40 fl. pusașal de cancelărie.

Rugărie de concurs sunt a se ascerne în termen de 3 săptămâni la direcțiunea postală din Sibiu.

* (Alegere de patriarh) Duminecă în 18 a. l. c. s'au făcut alegerile pentru scaunul patriarhal eumenic.

S. S. Ioachim III fost patriarh la Constantinopol, a obținut 33 voturi contra 19 date S. S. lui Dionisie mitropolitul Adrianopol, 13 metropolitului din Heraclea, 12 metropolitului din Metelin, 11 metropolitului dela Delkos. Restul voturilor s'au împărțit la alți zeci metropoli.

Alegerea definitivă se va face Duminecă viitoare după ce Poarta va fi revizuit voturile și înapoiat consiliului eumenic lista de mai sus.

* (Monarhul nostru ca moștenitoriu) În zilele acesteia a murit preotul rom. cat. Alexiu Kubinyi din comuna Nemet-Bély comitatul Baraș, care lăsând o avere considerabilă în testamentul seu pe lângă alte legate pentru scopuri filantropice, dispune ca 5 galbeni unguresci se-i primească regele Ungariei ca semn de fidelitate, 5 galbeni episcopul din Cinci-Biserici ca semn de reverință, iar 5 galbeni principele de Montenevo ca stăpânul moșiei din comuna numită.

* (Bilet de abonament după chilometri) Biletele de abonament pentru întregul an se pot căpeta pentru liniile unguresci ale societății drumurilor de fer austro-ungare după sistemul de chilometri. Ele consistă în aceea, că o anumită persoană, care călătorește des pe drumul de fer și și scoate astfel de bilet profită foarte mult atât în timp cât și în bani. Cel-ce se abonează n'are lipsă a spune în cătră are de gând a călători, căci călătoria se poate face pe toate liniile principale. Spre orientare servească următoarele: Distanța între Buda-Pesta și Viena se semnează cu 355 km; face așa darsă mersul și venitul 710 km. Un călătoriu din Pesta, care cerează pe linia odată Viena face 10,000 Kilometri și dacă are bilet de abonament plătește pentru classa I, 337 fl. pentru a II. 253 fl. pe când din contră pentru 12 vizite ale Vienei plătește pentru classa I, 433 fl. pentru a II. 327 fl. —

* (Gramatica limbii țigănesci). Academia maghiară de sciință va eda în curând Gramatica limbii țigănesci, pe speșele arhiducelui Iosif autorul acelei gramatici.

* (Verșta cărților de joc). Mulți sau ocupat a demonstra verșta cărților de joc; nimeni însă nu le-a declarat așa de bătrâne ca învățatul Dușce de Susex, care a susținut, că și bătrânii Egipțieni le-ar fi cunoscut. El dădea dovedi, cum că cărțile de joc ar fi stat în legătură cu sciința astronomiei. Așa ar însemna: cele 13 de ocolore, un șfert de o an împărțit în săptămâni, așa și cele 4 colorii cele 4 anotimpuri. Dacă se numără dela ea până la sece, fantele 11 dama 12 și regele 13, se obține 91 și de 4 ori (cele 4 colorii) 91 face 364 adică apropiativ numărul zilelor unui an. Numărul total al cărților reprezintă numărul săptămânilor unui an.

* (Pentru boii de jug). Adevărat se întâmplă, că boii din cauza muncii grele și îndelungate se rănesc la greabăn și se umflă. Rana poate să devină atât de dureroasă în cât boul nu se mai poate pune la jug și trebuie lăsat în grajd să se odihnească. Spre a grăbi vindecarea, să se spele greabănul de mai multe ori pe zi cu apă de plumb. În timpul lucrărilor grele de arătură, chiar dacă greabănul este sănătos, este bine, să se spele de două ori pe săptămână cu apă de plumb. Cu modul acesta pelea boului se întărește, și este mai puțin expus la stricarea greabănului.

* (Bibliografic). „Meseriașii Roman” foaia pentru meseriași și pentru toți iubitorii de meserii, ce apare în Brașov sub redacțiunea dlui B. Băiulescu eșe dela 1 Ianuarie a. c., în mărime de câte o coală, tot de câte două ori pe lună și costă tot numai 1 fl. 20 cr., pe un an întreg sau 60 cr. pe un jumătate de an, ca și mai înainte. Această foaie ur-

mărește mersul meseriilor la noi, la români și în străinătate; aduce articuli de specialitate pentru meseriași și articuli, cari pot fi de folos, ori și cărui econom. tractează chestiuni igienice și preste tot lucruri, care pot servi la conservarea și înaintarea poporului nostru. Pentru petrecere și variațiune aduce aproape în fie-care număr povestiri, poezii, anecdote, împărțări din lume etc. Se recomandă

tuturor meseriașilor și în genere tuturor iubitorilor de meserii.

Dacă n'ar fi ori-cine mulțămît cu acelea, nici nu mai trebuie se mai existe. S'um o g. C se h i, posta ultimă: Bazași în comitatul Zala (Ungaria). Stimabile Domn! În adever' extraordinar și demn de admirat e efectul leacurilor produse prin Droastre, pilulele de Svitsera ale farmacistului R. Brandt (conținând o șcătue 70 cr. în farmacia) Fiindcă lăjirea ace-

lora prin mine iuduițează foarte tare asupra suferințelor omenești, de se potolese durerile ve recere printr'un non pamflet a-mi trimite din pilulele amintite. Cu tot respectul Paul Mokor. Fiind însă, că în Ungaria există multe imitațiuni a pilulelor pe Svitsera ale farmacistului R. Brandt, atrag atențiunea cu deosebire spre aceea, că fie-care scătuită posede ca etichetă o cruce albă pe câmp roșu și înaltura R. Brandt.

[1525]

CONCURS.

1-3

Se publică întru înțelesul laudatei ordinațiuni Consistoriale din 23 Decembre 1886, Nro 6886 B. pentru reintregirea vacantei parohiei de classa a III-a Mures-Cristur, cu termen de 30, de zile dela prima publicare în "Telegraful Roman"

Emolumentele sunt.

- 1. Sesiunea internă de 300. org. pe care s'afă casa parochială, șura și poata în stare bună calculate în venit . . . . . 22 fl. 50
2. Porțiune canonică 7 jugere de classa I-a loc arătoriu, calculat în venit . . . 175 fl. -
3. Dela popor 60. merțe de ecuruz sfărmit . . . . . 60 fl. -
4. După fiecare fum 2 merțe de ecuruz cu tuleu . . . 60 fl. -
5. Câte o și de lucru dela familia scotită 60 cr. . . . 60 fl. -
6. Dela botezurile copiilor preste tot . . . . . 6 fl. 20
7. Dela imormentări preste an . . . . . 30 fl. 50
8. Slugirea săntului maslu . . . . . 3 fl. -
9. La botezul Domnului . . . . . 5 fl. 30
10. Cununiile cu documentele pofite . . . . . 6 fl. 50
11. Cimiteriu de lângă Biserică . . . . . 5 fl. 50
12. Slugirea sf. pasci . . . . . 1 fl. -
Suma . . . . . 405 fl. 50

Doritori de a ocupa aceasta parohie au a-și așerne concursule lor instruate întru înțelesul regulamentului parochial sub insemnatului oficiu protopresbital, fiind tot odată îndatorat sură timpul concursului a se presenta în parohie în vreo duminică sau sârbătoare, spre a-și arăta hârnicia pentru acest sfânt oficiu, și a face cunoscință cu poporul.

Murăș Oșorheiu, 13 Ianuarie, 1887. Oficiul protopresbital greco orientat în conșlegere cu comitetul parochial.

Parteniu Trombitașiu de Bethlen, protopresbiter.

ad. Nr. 425. [1523] 3-3

CONCURS.

Pentru ocuparea în mod definitiv al postului învățătoresc dela școala conf. gr. or. din Săcărămb, se eserice concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare.

- 1. 366 fl. v. a. solviți în rate lunare;
2. Cuntar și lemne de încălțit.
Doritori de a ocupa acest post, au a-și așterne suplicile lor, instruite conform legilor în vigoare subscrisului oficiu protopresb. până la termenul sus indicat.

Oficiul protopresb. gr. or. al Geogărgiului II.

Săcărămb, 12 Decembre, 1887. În conșlegere cu comitetul parochial concernent. Sabin Piso, protopresb.

A P E L !

[1524] 2-4

Cătră toți cetitorii acestei stimate foi.

Din cauza totalei desființări a filialelor mele din provincie precum și luarea în primire a unei fabrici fmi vând toate mărfurile pentru a patra parte din valoare, adică:

- Toate cu 97 cr.
1. Pălărie hârțătească din plisă moale în toate colorile.
1 Cămășă pentru dame cu brodiură, chiffon cel mai fin.
6 părechi ciorapi sadesa sau vârgăți.
1 pânzătură bună albă damast sau fețe.
Ismănan hârțătească mare, apărăcutor contra frigului.
1 Pipă, spumă artificială cu capac.
1 Evenail modern, în colorat.
1 Brașetă bogată de pietre.
12 Inșuripe, argint de britania adeverat din Londra.
1 Costum impletit pentru băieți sau fețe, constând din pantalonii și giletă.
1 Cămășă hârțătească din chiff. fin, creton sau oesford.
6 Servete albe sau colorate, desen de damast.
1 Covoraș la pat din jute cu desen.
1 Cigaretă din spumă de mare.
1 Lanț de ciorasior sur artificial.
2 Ștenesice, argint de Britania adus din Londra.
3 cușite de masă argint de britania adeverat din Londra.
1 Fustă pentru dame împletită cu vârgi.
1 păreche pantofi de casă elegați de postav.
1 lăiber de sarnă pentru băieți și dame.
6 otrope pentru vase pânză ceușii cu vârgi.
1 Cărpă mare pe spate pentru dame.
3 Batiste din mătăsă fină de Lyon în diferite colorii.
1 Inel cu brillianț, pentru imitație.
1 Lingură mare pentru supă, arg. brit.
6 Furculițe franț. arg. de brit. adeverat din Londra.
1 Garutură constând din: 1 medalion, cerceș, 1 inel din bronz cu smaragd și 1 păr. nasturi de manchete.

Nu mai fl. 10 cr.

un orologiu de părete pentru cabinet lucrat elegant, cu un regulator bun, se trage cu lanțurele, are ponduri și ornament de bronz plastic.

Espedarea se face cu ramburs; ce nu convine se schimbă sau se înapoiază banii prin: J. H. Rabinowicz, WIEN, 3. Bezirk hintere Zolamtsstrasse Nr. 9.

Mersul trenurilor pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Octobre 1886.

Table with multiple columns for train routes: Budapesta-Predeal, Predeal-Budapesta, Budapesta-Arad-Teiuș, Teiuș-Arad-Budapesta, Copșa mică-Sibiu, Sibiu-Copșa mică, Cucerdea-Oșorheiu-Reghinul-săs, Reghinul-săs-Oșorheiu-Cucerdea, Simeria (Piski)-Petroșeni, Arad-Timișoara, Timișoara-Arad, Petroșeni-Simeria (Piski), Simeria (Piski)-Uniedoara, Uniedoara-Simeria (Piski), Uniedoara-Sibiu, Sibiu-Turda, Turda-Ghiriș, Ghiriș-Turda. Includes departure times and station names.

Nota: Numerele cele grase înseamnă carele de noapte.

Redactor provisoriu: Dr. Remus Roșca.

Editura și tiparul tipografiei archidiecezane.